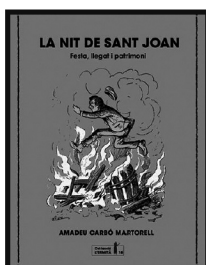

RESSENYES

Llibres

La nit de sant Joan. Festa, llegat i patrimoni

AMADEU CARBÓ I MARTORELL

Barcelona: Edicions Morera, 2023

El barceloní Amadeu Carbó desplega tota mena d'activitats entorn de la cultura popular. Una de les últimes ha estat l'edició d'un llibret sobre la tradició de la revetlla de sant Joan, estesa arreu dels Països Catalans.

Carbó no ha fet un estudi exhaustiu sobre aquesta festivitat, sinó que ha elaborat un resum molt concís de tot el que afecta les celebracions que tenen lloc al voltant de la nit més curta de l'any, o si voleu, del solstici d'estiu, que ve acompanyat d'una selecció de dibuixos de principis del segle XX signats per prestigiosos il·lustradors, tot i que en la majoria no s'esmenta la seva procedència. Així, assistim a la història sobre aquesta nit màgica, lligada als mites i a la religió, a la seva estreta vinculació al foc —amb la seva corresponent piro-tècnia— i, no ho oblidem, també a l'aigua, i a la seva relació amb les herbes i els arbres, amb les formuletes i els sortilegis i amb les rondalles i les llegendes, sense oblidar la seva pròpia i acurada gastronomia.

Al seu estudi, l'autor ens parla també del fet característic de les falles del Pirineu, que estan vivint un reviscolament gràcies al reconeixement de la UNESCO com a element del patrimoni immaterial, que ja arriba a ser preocupant per les massificacions que provoca. I a la segona part, Carbó s'endinsa en un interessantíssim estudi sobre els orígens i la consolidació del costum de la Flama del Canigó, detallant «el singular episodi» de la seva arribada a Barcelona, i l'actual consideració de la festa de Sant Joan com a Diada Nacional dels Països Catalans. Per últim, el folklorista es deté en el cas concret del Cap i Casal, que ha viscut una gran davallada i una domesticació d'aquesta tradició que fins no fa gaires anys era massiva, principalment per culpa de les ordenances municipals, promulgades fins i tot per administracions que políticament caldria situar a l'esquerra.

Finalment, a Carbó encara li queda espai per a un sorprenent capítol final, en que ens suggereix una singular reinterpretació de la història dels focs de la revetlla, que, evidentment, no desvetllarem aquí.

FERRAN RIERA

Cantar, jugar i ballar. Cançoners infantils

DIVERSOS AUTORS

Eivissa: Federació de Colles de Ball i Cultura Popular d'Eivissa,

Reconeix el filòleg Marià Torres, al pròleg d'este cançoner, que les colles de ball pagès a les Pitiüses són el principal motor de la reactivació de la cultura popular a les illes i, així mateix, que la cançó tradicional pitiüsa necessita una intervenció urgent per a la seua salvaguarda, al donar-se actualment per perduda l'activitat de cantar. Precisament, la publicació que ressenyem naix amb esta intenció de revitalitzar-la. Entre els seus precedents hi ha *Dit i dat. Cançons, endevinetes i jocs per a infants* (1984), de Maria Cardona, Noemí Olivari i Marià Torres; *Cançoneres. Cançons infantils i de festa* (2001), dels alumnes del col·legi Sa Blanca Dona; el *Cançoner tradicional eivissenc* (2004), de Marià Torres, i *Històries, romanços i cançons d'Eivissa i el seu entorn* (2005), de Gilberto Tur, base del present treball. S'hi recullen quaranta-cinc temes amb il·lustracions —de Toni Marí *Tirurit*— i notacions musicals, les quals podem escoltar gràcies a unes gravacions en codi QR de la mà dels xiquets Maria Roig Guasch i Ivan Juan Ferrer i els adults Cristina Marí i Maria Cardona, cantants dels grups Endèmics i Solpost. Estes pistes es poden sentir també en el canal «Cançons Infantils Tradicionals d'Eivissa» dins la plataforma de pòdcast i ràdio iVoox. Entre els temes hi ha moixaines i cançons de falda, cançons de jocs infantils (de saltar a la corda, de rogle...), cançons humorístiques, cançons festives, entrebancallengües, i clou el quadern amb una fitxa —del pedagog Ignasi Carrero— perquè els xiquets aprenguen a crear una cançó glosada —concretament un estribot, de quatre versos. Confiam que l'objectiu d'esta publicació es faci extensible als gèneres de cançó improvisada o «repentitzada» a les Pitiüses, ja desapareguda i que caldria revitalitzar abans que se'n perda la memòria i s'hi negue la seua autoctònia.

LLUÍS-XAVIER FLORES ABAT